

ELS DRETS DELS
INFANTS I
ADOLESCENTS:
CENTRE D'ATENCIÓ EN
LES SEPARACIONS
CONFLICTIVES

RESUM EXECUTIU

SÍNDIC

EL DEFENSOR
DE LES
PERSONES

ELS DRETS D'INFANTS I ADOLESCENTS: CENTRE D'ATENCIÓ EN LES SEPARACIONS CONFLICTIVES

1. INTRODUCCIÓ

Les separacions conflictives de parella són situacions d'enfrontament que afecten els drets i les necessitats dels infants fins al punt que, en alguns casos, aquests són instrumentalitzats i dipositaris de l'angoixa causada per l'alta conflictivitat entre progenitors, la qual cosa els provoca un greu patiment que té efectes negatius en la seva estabilitat i en el seu desenvolupament personal. Així mateix, aquestes situacions produeixen canvis en les relacions familiars.

La instrumentalització dels infants, abans, durant o després de la separació dels progenitors és una qüestió que mereix una atenció especial i, sobretot, noves estratègies de prevenció i sensibilització, tant en l'àmbit professional, de serveis i d'òrgans implicats com de la ciutadania.

Sobre aquest àmbit, cada any el Síndic rep queixes i consultes presentades per mares, pares, parelles respectives, avis, àvies o infants i adolescents afectats. El Síndic també ha obert actuacions d'ofici entorn d'aquestes situacions. Entre d'altres, les queixes rebudes versen essencialment sobre aspectes referits a:

- Suposada negligència en la cura de l'infant per part d'un progenitor.
- Incompliment d'un progenitor de fer possible la relació i la comunicació de l'infant amb l'altre progenitor, estipulada judicialment.
- Incompliment d'un progenitor de la sentència judicial que atorga la guarda de l'infant a l'altre progenitor.
- Desacord amb el seguiment i la valoració de les trobades de l'infant amb un progenitor en el servei tècnic de punt de trobada (STPT).
- Canvi unilateral d'escola per part d'un progenitor, sense el consentiment de l'altre; inassistència o absentisme escolar de l'infant a l'escola assignada; dificultats d'un progenitor per accedir a la informació relativa al seguiment escolar dels infants.
- Canvis unilaterals d'empadronament per part d'un progenitor amb els infants.
- Dificultat d'un progenitor per accedir a l'historial mèdic dels infants; autoritzacions per a tractaments mèdics dels infants.
- Retenció o trasllat a un país estranger d'un progenitor amb l'infant sense el consentiment de l'altre.
- Desacord que la veu de l'infant no hagi estat escoltada en seu judicial; desacord amb el fet que no es pugui garantir una escolta especialitzada de l'infant per part de l'equip d'assessorament tècnic en l'àmbit de família (EATAF) abans del judici; desacord amb els tempos judicials; desacord amb la manca de presència de la Fiscalia durant el judici.

- Situacions molt conflictives sobre presumptes abusos sexuals o maltractaments d'un progenitor vers l'infant; múltiples denúncies creuades entre progenitors; existència d'expedients judicials oberts en l'àmbit civil i penal simultàniament.
- Relació i comunicació dels infants amb el progenitor en situacions familiars de violència masclista; desacord amb l'abordatge emprès en aquests casos.
- Manca de relació dels avis amb els infants per impediment d'un dels progenitors.
- Manca d'autorització d'un dels progenitors per expedir el passaport de l'infant.
- Situacions de conflicte en el sistema de protecció: seguiment dels progenitors separats per diferents equips tècnics, règims de relació de l'infant amb un o altre progenitor, relació de l'infant amb una i altra família extensa, etc.

2. PRINCIPALS MANCANCES DETECTADES

De les actuacions portades a terme pel Síndic relacionades amb processos de separacions conflictives, se'n desprenen els efectes perjudicials envers l'estabilitat i el desenvolupament emocional dels infants quan no queden preservats del conflicte parental.

A partir de l'anàlisi de múltiples queixes i situacions amb casuístiques molt diverses, el Síndic constata els dèficits i les mancances següents:

- **Situacions de patiment d'infants i adolescents immersos en situacions de conflictivitat parental.** Les separacions conflictives de parella són situacions d'enfrontament que afecten els drets i les necessitats dels infants, fins al punt que, en alguns casos, són instrumentalitzats i dipositaris de l'angoixa causada per l'alta conflictivitat entre els progenitors, la qual cosa els provoca un greu patiment que té efectes negatius en la seva estabilitat i el seu desenvolupament personal. La instrumentalització dels infants, abans, durant o després de la separació dels seus progenitors és una qüestió que mereix una atenció especial i, sobretot, noves estratègies de prevenció i sensibilització, tant en l'àmbit professional, de serveis i d'òrgans implicats com de la ciutadania.
- **Mancances en la formació dels agents intervinents i dels operadors jurídics.** Es constaten mancances en formació especialitzada dels agents intervinents i dels operadors jurídics en resolució de conflictes per la via del diàleg i la mediació, i també s'observen dèficits en formació en matèria de drets dels infants, i en alguns casos en gestió emocional i prevenció dels conflictes. Així mateix, és necessària la formació especialitzada dels professionals intervinents en l'escolta dels infants i amb perspectiva de gènere.
- **Dèficits de coordinació entre la multiplicitat de serveis intervinents en l'abordatge de situacions de conflictivitat familiar.** En alguns casos s'observen dèficits de coordinació o enfocaments contradictoris en l'abordatge de les situacions de conflictes familiars. Són necessaris protocols clars d'actuació que ajudin a fer un abordatge transversal i que tinguin com a centre d'intervenció l'infant i les seves necessitats. Posar els infants al centre de la intervenció pot contribuir a facilitar una millor gestió de les situacions de conflictivitat parental des del moment en què es posen les necessitats dels infants en primer lloc.

- **Judicialització excessiva de les situacions de conflictivitat parental i infrautilització de la mediació i d'altres instruments de dret col·laboratiu per a la resolució alternativa de conflictes (ADR).** Es constata una judicialització excessiva de conflictes familiars en aspectes que podrien quedar resolts més ràpidament, i d'una manera més efectiva i menys costosa, per mitjà d'instruments de dret col·laboratiu o mitjançant la figura de la mediació. Els procediments judicials són lents i comporten molts costos tant en l'aspecte econòmic com personal, a banda que no sempre és possible resoldre el problema de fons, que no se circumscriu a un aspecte específic i concret, sinó que abasta múltiples elements no sempre abordables des del punt de vista judicial.
- **Manca de programes de foment de la mediació i altres eines per a la resolució de controvèrsies parentals i insuficiència dels serveis de mediació existents.** S'observa una manca d'accions divulgatives suficients per fomentar la figura de la mediació i altres eines de resolució alternativa de conflictes (ADR) a l'hora d'abordar controvèrsies parentals i familiars. En aquest sentit, es constata un gran desconeixement de la figura de la mediació i dels efectes positius que pot comportar, tant en l'àmbit ciutadà com professional. Aquest desconeixement implica una infrautilització d'aquesta figura que podria evitar en molts casos la judicialització excessiva en aspectes que afecten la quotidianitat familiar o escolar. Són necessaris programes i campanyes de foment, tant entre els professionals intervinents i els operadors jurídics com entre la ciutadania en general i les famílies en particular. També s'observa la necessitat de garantir la cobertura territorial d'aquest servei per mitjà d'una xarxa amb protocols clars d'actuació a tot el territori.
- **Manca de serveis terapèutics.** S'observa una manca de serveis de teràpia de cobertura pública que puguin oferir un tractament especialitzat intens i continuat que desemboqui en respostes terapèutiques a les diferents necessitats que presenten els membres familiars, en especial els infants, en situacions de conflicte familiar.
- **Manca de programes d'educació emocional i de foment de la mediació en l'àmbit escolar.** Es constata que manquen programes d'educació emocional, de gestió de conflictes i de foment de la mediació en l'àmbit educatiu. Els protocols de gestió de conflictes a l'escola són necessaris i importants, però han d'anar acompanyats de programes de prevenció, de foment de les habilitats emocionals, i de mediació i diàleg, de manera que es converteixin en hàbitud.
- **Insuficiència de programes de foment de la coparentalitat positiva.** Manquen programes que promoguin la coparentalitat positiva, per evitar que la cronificació d'un conflicte parental pugui tenir efectes devastadors en els infants i per avançar cap a un abordatge pluridisciplinari que pugui ajudar a treballar de manera col·lateral el conflicte emocional. L'exercici d'una coparentalitat positiva i responsable dels progenitors implica no posar l'infant al mig del conflicte. Així mateix, aquests programes s'han de fer amb perspectiva de gènere per no perpetuar estereotips que impedeixin la corresponsabilitat d'ambdós progenitors en l'exercici de la parentalitat.
- **Manca de desplegament de la figura de coordinació de parentalitat.** Desplegar la figura de la coordinació de parentalitat que pot contribuir a la millora de les relacions familiars, vetllant sempre per l'interès superior dels infants, en els supòsits en què hi ha un incompliment reiterat per part dels progenitors de les obligacions coparentals establertes per resolució judicial.

En definitiva, el Síndic constata que és necessari un canvi de paradigma que prioritzi la mediació de manera que esdevingui hàbitud en els aspectes que afecten la quotidianitat familiar en general i els drets dels infants en particular, de manera que la judicialització del conflicte sigui l'última ràtio i després d'haver exhaurit totes les altres possibilitats.

3. CASOS EXEMPLE

CAS 1

Canvi d'empadronament unilateral promogut per un progenitor sense el consentiment de l'altre

La persona interessada manifesta desacord amb l'actuació de l'ajuntament, que ha procedit a l'empadronament del fill d'acord amb la petició unilateral de l'altre progenitor, sense acord o coneixement del progenitor que s'adreça al Síndic.

Sobre el cas concret, el Síndic va demanar a l'ajuntament que revisés el procediment seguit en aquest cas, tenint en compte que quan es té constància de la situació de vida separada dels progenitors dels infants, s'ha de requerir la resolució judicial que n'estableix la guarda, i davant de peticions presentades per progenitors que no tenen la guarda habitual de l'infant, s'ha de donar audiència de la sol·licitud d'accés a l'altre progenitor perquè pugui efectuar les alegacions que estimi oportunes.

CAS 2

Matriculació d'un fill en un centre educatiu sense el consentiment de l'altre progenitor

La queixa planteja la disconformitat d'un progenitor amb la gestió de l'Administració educativa davant la baixa del fill d'un centre educatiu públic, un cop iniciat el curs escolar, i la matriculació en un centre educatiu privat, instada de manera unilateral per l'altre progenitor.

El Síndic recomana al Departament d'Educació que valori la introducció de possibles mesures a fi d'evitar que es cursin baixes d'alumnes de centres educatius que no estiguin validades per ambdós progenitors.

CAS 3

Escolarització d'un infant en una situació de desacord entre els progenitors

La persona interessada assenyalava que l'altre progenitor havia decidit de forma unilateral preinscriure l'infant en un altre centre educatiu, i aquesta preinscripció havia estat admesa per l'Administració educativa, malgrat que es tenia coneixement de l'existència d'una sentència judicial que establia que l'infant, un cop finalitzés l'etapa d'escola bressol, s'havia d'escolaritzar a l'escola demanada pel progenitor que s'adreçava al Síndic.

El Síndic va suggerir al Departament d'Educació que es revisés la decisió adoptada en aquest cas, tot recordant que les decisions judicials relatives a l'escolarització són de compliment obligat i, en conseqüència, davant de situacions de desacord entre els progenitors, en primer terme cal complir les decisions judicials prèviament recaigudes en relació amb l'escolarització, si no és que s'acredita que la seva efectivitat ha quedat suspesa.

Així mateix, li ha suggerit que consideri revisar el contingut de la Resolució que regula el procediment d'admissió als centres docents, en concret l'apartat referent a la falta d'acord entre les persones que comparteixen la potestat de l'infant, amb l'objectiu

d'evitar-ne interpretacions contràries al Codi civil de Catalunya i al document d'organització i de funcionament dels centres docents, quant a l'obligatorietat de compliment de les decisions judicials relatives a l'escolarització de l'alumnat, sempre que hi hagi places vacants.

CAS 4

Dilació en la provisió d'un servei tècnic de punt de trobada per garantir la relació de l'infant amb un progenitor

El progenitor s'adreça al Síndic per exposar el desacord i la preocupació davant l'endarreriment en l'inici de les visites amb el seu fill a causa de la dilació en l'assignació d'un servei de punt de trobada.

El Síndic ha recomanat que s'emprenguin mesures per garantir sense dilacions el contacte paternofilial estipulat judicialment, malgrat la sobresaturació en què es pugui trobar un servei tècnic de punt de trobada.

El Síndic ha demanat la millora dels circuits de comunicació entre la Direcció General de Famílies i els jutjats per contribuir a garantir el dret dels infants a gaudir, sense dilacions, de la relació amb un progenitor acordada judicialment.

CAS 5

Manca d'acompanyament terapèutic familiar després de la finalització dels contactes de l'infant amb un progenitor en un servei tècnic de punt de trobada (STPT)

Alguns progenitors que s'han adreçat al Síndic exposen que la proposta de suspensió de les trobades de l'infant amb un progenitor s'ha fet amb massa rapidesa, sense valorar els aspectes interns que conflueixen en la situació familiar concreta, o d'altres que, per contra, addueixen que s'ha fet amb massa lentitud o simplement mostren el seu desacord perquè no s'ha arribat a proposar mai, malgrat els signes de patiment de l'infant.

En determinats casos d'alta complexitat familiar, el Síndic recomana que es valori l'oportunitat de garantir una intervenció terapèutica, prèvia o paral·lela i col·lateral a la intervenció de l'STPT, per evitar el pas del temps en l'abordatge del conflicte de fons, per acompanyar els infants i els progenitors i ajudar-los a contextualitzar la situació familiar, i per fer un treball més profund amb els membres familiars amb l'objectiu d'intentar reconduir la relació malmesa, sempre que no hi hagi motius greus de risc sobre la base dels quals es consideri que les visites de l'infant amb aquell progenitor s'han de suspendre definitivament.

CAS 6

Necessitat de crear circuits de derivació a serveis de mediació que contribueixin a evitar la tardança en la resolució del conflicte d'acord amb l'interès de l'infant

La queixa versa sobre l'incompliment per part d'un progenitor del pla d'estades de l'infant amb ambdós progenitors establert per sentència judicial, ja que no havia retornat l'infant a l'altre progenitor després d'un període de vacances. La persona

interessada es va adreçar al Síndic per exposar la seva preocupació per la tardança que podia suposar la resolució del conflicte després d'haver estat derivada a la instància judicial per una comissaria, des d'on se li havia comunicat que no podien intervenir-hi perquè es tractava d'un assumpte civil exclusivament judicial que havia de ser comunicat al jutjat de guàrdia.

El Síndic recomana que, davant de desacords entre progenitors per qüestions referides a l'exercici de la guarda, tret de supòsits excepcionals que facin referència a situacions de violència, el Departament de Justícia, en coordinació amb el Departament d'Interior, valori el desenvolupament d'un model d'intervenció que augmenti el coneixement sobre la mediació i la conscienciació de la necessitat d'intentar aquesta via en interès dels infants, i que es faciliti l'accés dels progenitors a serveis de mediació des de les comissaries dels Mossos d'Esquadra, sens perjudici de la comunicació judicial oportuna que es consideri necessària en cada cas davant dels incompliments de sentència.

CAS 7

Escolta dels infants en seu judicial i a la valoració del seu interès superior

El Síndic va rebre una queixa d'un progenitor en desacord amb l'ordre judicial de retorn i restitució dels fills d'onze i catorze anys amb l'altre progenitor al país on havia viscut la família, que s'havia d'executar en un termini màxim de quinze dies.

La persona interessada adduïa que el retorn al país on residia l'altre progenitor podia representar un risc físic i psicològic per als infants, que, a més, serien separats d'aquest altre progenitor, i que aquest risc no havia estat examinat per experts en psicologia infantil, atès que en primera instància s'havia denegat la intervenció de l'EATAF i havia estat valorat a partir de la declaració dels infants en seu judicial.

Tenint en compte la informació rebuda, amb ple respecte a les competències judicials, el Síndic dona trasllat del cas a la Fiscalia de Menors, als efectes que estimi oportuns, des de la perspectiva de l'interès superior dels infants.

CAS 8

Mesures d'acompanyament i de suport familiar per abordar la conflictivitat familiar

La persona interessada s'adreça al Síndic per exposar els problemes de relació i comunicació amb l'altre progenitor que afecten el fill en comú. Els indicadors de risc observats pels serveis socials que intervenen amb l'infant (escola i pediatre) fan valorar que es troba en situació de risc lleu a causa del grau de conflictivitat que hi ha en la relació i comunicació entre els dos progenitors.

El Síndic recomana que s'adoptin mesures d'acompanyament, seguiment i suport familiar per abordar la conflictivitat familiar d'acord amb l'interès superior de l'infant.

4. PRINCIPALS RECOMANACIONS

A continuació, es llisten totes les recomanacions que inclou l'informe categoritzades en funció de l'apartat a què corresponen.

A. PEL QUE FA ALS PRINCIPIS D'ACTUACIÓ PER A L'ABORDATGE DELS PROCESSOS DE SEPARACIÓ DES DE LA PERSPECTIVA D'INFÀNCIA

Dret de l'infant a no patir els efectes negatius que genera la conflictivitat crònica entre els progenitors

- Conscienciar les famílies, i la ciutadania en general, sobre els efectes del conflicte parental crònic en el desenvolupament de l'infant per mitjà d'educació emocional, educació en valors i acompanyament familiar en termes de coparentalitat positiva.
- Formar els professionals sobre els efectes devastadors que té per als infants viure immersos en situacions altament conflictives entre els progenitors.
- Avançar cap a un abordatge pluridisciplinari que pugui ajudar a treballar de manera col·lateral el conflicte emocional subjacent al procediment judicial, per evitar el pas del temps i la cronificació de la litigiositat i garantir una resposta reparadora i terapèutica de la justícia.
- Augmentar la formació de l'advocacia sobre l'abordatge (judicial o no) que cal emprendre en cada moment en interès superior dels infants.

L'interès superior de l'infant: l'infant en el centre d'atenció

- Garantir l'obligació de progenitors, professionals, administracions, òrgans i serveis, públics i privats, de preservar el dret de l'infant que el seu interès superior prevalgui a l'hora d'actuar i de prendre decisions que l'afectin.
- Garantir una actuació transversal dels serveis, òrgans i recursos que posi en el centre d'atenció el benestar, l'equilibri i l'estabilitat dels infants i adolescents en situacions de conflictivitat parental, tenint en consideració especial els efectes que provoquen el pas del temps i la cronificació del conflicte entre progenitors.

L'escolta de l'infant

- Informar els infants sobre el seu dret a ser escoltats i sobre les vies que tenen a l'abast per exercir-lo i participar tant en el procés de mediació com en el procés judicial.
- Incorporar l'escolta dels infants en els procediments administratius o judicials en què es trobin directament implicats i que desemboquin en una decisió que els afecti.
- Garantir que els infants i els adolescents puguin manifestar la seva opinió ells mateixos o mitjançant la persona que designin.
- Fer difusió del telèfon de la infància i garantir que aparegui en un lloc visible en els serveis que atenen infants per facilitar un canal d'escolta als infants i adolescents.

- Cuidar l'entorn i adequar els procediments i els espais d'escolta perquè siguin accessibles per als infants. En l'exercici del dret a ser escoltat s'han de respectar les condicions de discreció, intimitat, seguretat, recepció de suport, llibertat i adequació de la situació.
- Garantir la formació i la supervisió dels professionals que porten a terme l'escolta perquè sempre prevalgui un plantejament sensible, en interès superior dels infants i adolescents.
- Adaptar els procediments i els espais judicials i administratius (serveis, òrgans establiments, institucions, etc.) perquè siguin espais de confiança, accessibles i adequats per a l'escolta dels infants i adolescents amb garanties (Child friendly).
- Promoure el desenvolupament d'estils de criança dels infants que respectin el dret a ser escoltats i informats, en els termes que preveu el Comitè dels Drets de l'Infant, mitjançant l'establiment de programes i escoles de progenitors que abordin les relacions familiars des del respecte, el diàleg, la participació dels infants en l'adopció de decisions, la comprensió, l'escolta de les seves opinions en situacions de conflicte que puguin aparèixer en el marc familiar, tot considerant la particular evolució i les facultats individuals de cada infant.

El dret de l'infant a mantenir contacte directe i regular amb ambdós progenitors

- Garantir que en el pla de parentalitat es concreten els diferents aspectes que conflueixen en l'exercici del dret de l'infant al contacte i la relació amb ambdós progenitors amb el màxim detall possible respecte dels diversos supòsits: comunicacions telefòniques, intercanvis, i pla de guarda i estades de l'infant amb ambdós progenitors.
- Fomentar que el pla de parentalitat remeti els progenitors a mediació en cas de discrepàncies que puguin ser resoltes a través del diàleg.
- Assegurar la immediata assignació dels serveis tècnics de punt de trobada (STPT) per garantir, sense dilacions, el dret dels infants a mantenir contacte directe i regular amb els seus progenitors, tret que això vagi contra el seu interès primordial.

B. DISFUNCIONS EN L'EXERCICI D'UNA COPARENTALITAT POSITIVA

Obstacles o dificultats per al manteniment de la relació de l'infant amb ambdós progenitors

- Conscienciar les administracions, els òrgans judicials i altres serveis públics i privats sobre la complexitat de les relacions familiars i la necessitat d'analitzar-les des de la perspectiva de la infància, de manera que es garanteixi que la resposta de les institucions i els òrgans intervinents sigui integral, holística, reparadora i ràpida, a fi de permetre treballar, com més aviat millor, la reconducció de les relacions disfuncionals de la família per evitar que amb el pas del temps es cronifiquin.
- El rebuig de l'infant envers un dels progenitors amb una intensitat desproporcionada en relació amb les possibles causes al·legades s'ha d'estudiar des d'un vessant terapèutic, amb perspectiva d'infància, des de l'escolta de l'infant en un sentit ampli, i tenint en compte tots els elements, les funcions i els papers desenvolupats pels membres de la família.

- L'àmbit judicial ha de treballar en col·laboració amb espais clínics de teràpia familiar, als quals pugui fer promptes derivacions de situacions familiars complexes i delicades, a fi que el pas del temps no cronifiqui dinàmiques relacionals entre progenitors perjudicials per al present i el futur dels infants.
- Garantir una resposta terapèutica en interès superior dels infants. Avaluar en cada situació familiar si cal començar a fer un treball terapèutic en substitució o de manera simultània a la intervenció del servei tècnic de punt de trobada (STPT) per: 1) Intensificar esforços i ajudar, com més aviat millor, l'infant que es troba immers en una dinàmica familiar disfuncional complexa, difícil de gestionar exclusivament per a l'STPT; 2) Prevenir actuacions correlatives dels diferents serveis i evitar bàsicament el pas del temps, en interès de l'infant.
- Continuar avançant en l'especialització dels professionals dels STPT. Debatre i reflexionar sobre la pràctica i les dificultats amb què es troben, i possibilitar intercanvis d'experiències amb serveis similars d'altres països, a fi de valorar possibles propostes de millora.
- Fomentar la coordinació i treball en xarxa entre els STPT i altres serveis intervinents per facilitar una anàlisi integral de cada situació que derivi en una proposta concreta, centrada en l'interès superior individual de cada infant.
- Garantir la immediata assignació d'un recurs de punt de trobada quan la sentència judicial així ho determina per evitar dilacions en l'inici de la relació de l'infant amb un progenitor o ambdós.

Retenció de l'infant per part d'un progenitor en contravenció de la resolució judicial: aspectes de la intervenció dels Mossos d'Esquadra (PG-ME)

- Que, davant de conflictes derivats de les relacions entre els progenitors en separacions conflictives de parella amb infants, es valori el desenvolupament d'un model d'intervenció a les comissaries de la PG-ME, amb agents referents formats en mediació, que inclogui la tasca de facilitar, quan escaigui, la derivació immediata i accés dels progenitors a serveis de mediació, a fi de prevenir i d'evitar en la mesura que sigui possible l'escalada de la conflictivitat, en interès de l'infant, sens perjudici de la via judicial oportuna que es pugui o s'hagi d'instar en determinats casos.
- Que l'Administració de justícia prengui les mesures necessàries per adequar els tempos judicials a les necessitats de l'infant per garantir la celeritat dels procediments judicials quan es requereix una resolució judicial per dirimir sobre un conflicte entre progenitors que comporta o pot comportar a l'infant canvis de dinàmica (canvi de guarda, canvi d'escola, canvi de residència, etc.).

Empadronament dels infants per canvi de residència

- Que els operadors jurídics fomentin plans de parentalitat que prevegin aquesta matèria amb el màxim detall possible a fi d'incloure (1) la determinació l'empadronament de l'infant; (2) la necessitat de recollir el previ acord entre progenitors per abordar les qüestions relacionades amb l'empadronament dels infants i (3), en cas de desacord, el compromís d'intentar la mediació per cercar solucions abans d'acudir a la via judicial.
- Que els ajuntaments, quan tinguin constància de la situació de vida separada dels progenitors dels infants, requereixin la resolució judicial que n'estableix la guarda per adaptar la seva actuació a les directrius que marca la Resolució de 29 d'abril de

2020, de la Subsecretaria, per la qual es publica la Resolució de 17 de febrer de 2020, de la Presidència de l'Institut Nacional d'Estadística i de la Direcció General de Cooperació Autònoma i Local, per la qual es dicten instruccions tècniques als ajuntaments sobre la gestió del padró municipal.

Conflictes entre progenitors en l'àmbit educatiu

- Que els operadors jurídics fomentin plans de parentalitat que prevegin aquesta matèria amb el màxim detall possible a fi d'incloure: (1) la necessitat de recollir l'acord previ entre progenitors sobre les preferències d'escolarització de l'infant a l'hora de fer la preinscripció, (2) per instar un canvi de centre educatiu quan l'infant ja està escolaritzat, i també (3), en cas de desacord, el compromís d'intentar la mediació per cercar solucions abans d'acudir a la via judicial.
- Que el Departament d'Educació valori l'adopció d'un protocol/resolució detallada que doni instruccions d'aplicació en diferents supòsits que afecten els centres docents davant de situacions de divorci o separació amb discrepància o conflicte entre ambdós progenitors que incideixin en l'àmbit escolar de l'alumnat.
- Que, davant de sol·licituds unilaterals de canvi de centre educatiu, l'Administració educativa –quan tingui coneixement de la manca d'acord entre progenitors–, amb la seva prompta actuació, garanteixi la màxima estabilitat escolar dels infants, en previsió que els processos judicials de canvi de centre educatiu es puguin allargar, i per evitar que els drets de l'infant es vegin afectats fins que els progenitors no arribin a un acord o mentre no recau resolució judicial.
- Que, davant de casos de manca d'acord o comunicació entre els progenitors, per estalviar conflictes en l'àmbit escolar en benefici dels infants, les escoles introdueixin mecanismes per duplicar la informació sempre que cap progenitor tingui suspesa la potestat parental (en aquest cas, l'escola s'ha d'abstenir de donar informació).

Desacord entre progenitors entorn de qüestions relacionades amb la salut dels infants

- Promoure que els operadors jurídics fomentin plans de parentalitat que prevegin aquesta matèria amb el màxim detall possible a fi d'incloure (1) la necessitat de recollir l'acord previ entre progenitors per abordar les qüestions relacionades amb la salut dels infants i (2), en cas de desacord, el compromís d'intentar la mediació per mirar de cercar solucions abans d'acudir a la via judicial.
- Desenvolupar una guia o protocol adreçat als centres sanitaris que desenvolupi les actuacions que cal emprendre per abordar les situacions de conflicte entre progenitors relacionades amb la salut dels infants.

Dificultat o impediment de les relacions de l'infant amb altres membres familiars

- Promoure que els operadors jurídics fomentin plans de parentalitat que prevegin aquesta matèria amb el màxim detall possible a fi d'incloure (1) la necessitat de recollir les qüestions relacionades amb el dret de relació dels infants amb altres membres familiars i (2), en cas de desacord, el compromís d'intentar la mediació per cercar solucions abans d'acudir a la via judicial.

- Potenciar la mediació i les pràctiques de dret col·laboratiu per a l'abordatge de les dinàmiques familiars que impedeixen la relació dels infants amb membres de la seva família extensa, o persones properes amb qui l'infant tingui vincle, tret que això vagi en contra del seu interès primordial.

Separacions conflictives en situacions de violència

- Continuar avançant en la formació especialitzada de professionals de tots els àmbits, sobre les repercussions negatives específiques que té la violència masclista sobre els infants.
- Garantir una atenció psicoterapèutica especialitzada de manera prompta i regular als infants i adolescents immersos en situacions de violència masclista amb la provisió de centres especialitzats de tractament arreu del territori.
- Impulsar la creació d'un centre referent en l'abordatge i el tractament de les diverses situacions de violència infantil.
- Millorar l'especialització dels professionals de tots els àmbits que intervenen en l'avaluació i abordatge de les situacions de violència a fi d'avançar cap a un enfocament que centri la mirada en els drets i les necessitats dels infants.
- Assegurar la formació en igualtat de gènere de tots els professionals tècnics i operadors jurídics.

Manca de contribució en la manutenció dels infants

- Incrementar la informació, l'orientació, l'acompanyament i el suport als progenitors, nuclis monoparentals generalment formats per dones amb fills, que en situacions vulnerables fan front en solitari de les càrregues econòmiques que genera la criança dels infants.
- Garantir l'execució àgil de les resolucions judicials que obliguen els progenitors a la contribució dels aliments dels infants.

Trasllat internacional de l'infant

- Promoure que els operadors jurídics fomentin plans de parentalitat que prevegin aquesta matèria amb el màxim detall possible a fi d'incloure (1) la necessitat d'acord previ entre progenitors per poder portar a terme el canvi de residència de l'infant a un altre país i, (2) en cas de desacord, el compromís d'intentar la mediació per cercar solucions abans d'acudir a la via judicial.
- Fomentar la via de la mediació internacional per contribuir a l'abordatge de les situacions de trasllat internacional o retenció il·lícita d'infants a l'estranger, sense consentiment d'ambdós progenitors.
- Augmentar la formació en gènere dels professionals que intervenen en l'abordatge de les situacions de sostracció internacional.
- Avaluar l'interès superior de l'infant de manera integral i holística, d'acord amb les circumstàncies concretes de cada situació familiar, i fer seguiment de la situació de l'infant abans, durant i després de prendre qualsevol decisió que l'afecti.

Desacord entre progenitors sobre la publicació de fotos i el tractament d'imatges dels infants

- Fer pedagogia social sobre el dret a la pròpia imatge, l'honor i la intimitat dels infants.
- En cas que els progenitors facin ús de les xarxes socials, promoure la responsabilitat mútua pel que fa a la publicació d'imatges de fills menors d'edat (evitar-ne un ús abusiu, no detallant informació o localitzacions, ajustant la privacitat dels perfils, etc.) i garantir l'escolta de l'infant.
- Fomentar (els operadors jurídics) la inclusió d'una clàusula que reculli el consentiment, la prohibició o els límits de la publicació per part d'ambdós progenitors d'imatges de fills o filles menors d'edat dins del pla de parentalitat i, en cas de desacord, recollir el compromís d'intentar la mediació per cercar solucions abans d'acudir a la via judicial.

Desacord entre progenitors sobre l'expedició i l'ús de la documentació personal de l'infant

- Promoure (els operadors jurídics) que en els plans de parentalitat es reculli de manera expressa la col·laboració d'ambdós progenitors i la necessitat de compartir la documentació que l'infant pot necessitar en els períodes d'estada amb l'altre progenitor (passaport, DNI, targeta sanitària, T-16, entre d'altres) i, en cas de desacord, recollir el compromís d'intentar la mediació per cercar solucions abans d'acudir a la via judicial.
- Promoure (els operadors jurídics) que es detalli de manera expressa en els plans de parentalitat la necessària col·laboració d'ambdós progenitors en l'expedició del passaport i en la comunicació mútua de la sortida de l'infant del territori nacional.

Desacord entre progenitors per la tramitació d'ajuts o prestacions de suport en benefici de l'infant

- Ponderar prioritàriament l'interès superior de l'infant en l'obtenció dels ajuts en situacions de desacord entre progenitors, sens perjudici de la comprovació del compliment dels requisits personals, acadèmics i econòmics del beneficiari de l'ajuda i dels integrants de la corresponent unitat familiar inclosos en la convocatòria.
- En cas de conflicte entre progenitors, cercar vies de consens que garanteixen l'interès i les especials necessitats dels infants en situació de dependència.

C. PEL QUE FA A L'ACTUACIÓ DELS SERVEIS INTERVINENTS

La coordinació de la multiplicitat de serveis

- Millorar la coordinació a través d'un protocol, document, guia o circuit específic entre serveis i òrgans intervinents davant les situacions d'alta conflictivitat entre progenitors que afecten el benestar dels infants i adolescents.

- Promoure la creació de serveis preventius d'atenció a les famílies per a un prompte abordatge i acompanyament d'aquestes situacions de crisi greus, per prevenir l'escalada de conflictivitat, en benefici dels infants.
- Garantir la coordinació interadministrativa davant de situacions de conflicte entre progenitors que afectin infants i adolescents.
- Fomentar que l'actuació dels professionals i els procediments seguits per serveis públics o privats, en el marc del seu encàrrec i les seves competències, tinguin com a objectiu principal garantir al màxim el benestar i l'estabilitat dels infants i adolescents immersos en situacions familiars d'alta conflictivitat entre progenitors.
- Orientar els progenitors a acudir a la via de la mediació per intentar preservar el diàleg en interès dels infants.

La intervenció protectora de l'Administració

- Desenvolupar i garantir que, en el marc de l'actuació de la DGAIA, es doni una resposta especialitzada i terapèutica en l'abordatge de les situacions d'infants immersos en separacions altament conflictives entre els seus progenitors que pugui contribuir a treballar la dinàmica familiar devastadora que ha arribat a suposar l'assumpció de la tutela dels infants per part de l'Administració.
- Millorar els canals de coordinació entre el sistema protector i el sistema judicial a fi que la decisió judicial que s'adopti pel que fa a un infant immers en una separació conflictiva hagi valorat en profunditat tots els elements, actuacions i intervencions efectuades en relació amb la situació de l'infant continguts en els informes tècnics, d'acord amb l'interès superior de l'infant.
- Malgrat la judicialització d'aquestes situacions, la DGAIA ha de continuar avançant en la introducció de mesures per prevenir, acompanyar i protegir els infants immersos en situacions d'alta conflictivitat entre els progenitors: mesures que treballin a fons la coparentalitat positiva i mesures que tendeixin a treballar compromisos entre progenitors, a través dels equips propis amb professionals especialitzats a aquest efecte o mitjançant la derivació a serveis de mediació externs o serveis de teràpia familiar, depenent de les característiques de cada cas.
- Valorar la creació d'un equip especialitzat multidisciplinari dins dels EAIA (que compti amb assessorament legal) per intervenir en situacions d'alta conflictivitat, i que es pugui coordinar amb el jutjat, la fiscalia o l'equip d'assessorament tècnic que estigui intervenint (EATAF), i que pugui al mateix temps treballar sobretot des de la prevenció, per implantar la cultura de la coparentalitat, fer pedagogia i un treball de conscienciació amb les famílies i de cara a la resta de professionals, i també poder coordinar-se amb l'àmbit judicial.
- Regular a través d'un circuit específic l'actuació i la coordinació dels serveis davant situacions d'infants immersos en conflictes parentals crònics.
- Garantir els espais de supervisió de casos dins del sistema de protecció a fi que els professionals puguin compartir visions i opinions i fer una valoració en conjunt de les particularitats de cada situació familiar d'alta conflictivitat, en coordinació amb altres professionals de serveis que estiguin intervenint.

D. AMB RELACIÓ A MANGANCES EN L'ABORDATGE DEL CONFLICTE CRÒNIC ENTRE ELS PROGENITORS

Límits de la gestió del conflicte parental exclusivament a través de la via judicial

- Fomentar que els operadors jurídics acotin el procés a les qüestions que requereixin ser dirimides per l'autoritat judicial i intentar el consens entre progenitors sobre altres aspectes de la dinàmica familiar que concerneixen els infants i que requereixen de la presa de decisions comunes.
- En la judicialització dels conflictes parentals que afecten infants, fomentar models que permetin l'abordatge multidisciplinari.

Manca de suport terapèutic en la gestió del conflicte

- Que el Departament de Salut emprengui les mesures necessàries per possibilitar l'atenció des de la xarxa pública a progenitors/famílies derivades per l'autoritat judicial a teràpia familiar, a fi de treballar aspectes estructurals de la dinàmica i relació entre progenitors, en interès superior dels infants.
- Que es reflexioni sobre la necessitat de signar convenis entre el Departament de Justícia i el Departament de Salut, i si escau el Departament de Treball, per consolidar recursos públics de teràpia familiar.
- Que el Departament de Justícia valori la necessitat i/o conveniència de crear en seu judicial un equip especialitzat d'abordatge terapèutic de les situacions de conflictivitat entre progenitors que en determinats casos pugui donar suport a l'autoritat judicial treballant amb els progenitors la necessitat d'arribar a una dinàmica familiar que preservi els infants.
- En el procés de valoració de l'abús sexual infantil, quan la valoració final de l'estudi sigui de situació no compatible amb un abús sexual, cal garantir un acompanyament posterior a les famílies, amb la derivació a recursos de teràpia familiar, si escau, en interès dels infants.

E. PEL QUE FA ALS INSTRUMENTS PER AVANÇAR CAP A L'EXERCICI D'UNA PARENTALITAT POSITIVA

La importància de la prevenció: sensibilització i acompanyament familiar

- Elaborar guies i decàlegs que ofereixin informació de pautes i consells pràctics sobre com abordar i mitigar els efectes negatius de la separació vers els infants.
- Introduir bones pràctiques en els processos de treball de serveis que atenen famílies i infants en situació de separació o divorci.
- Fer formació adreçada als professionals que atenen famílies i infants sobre el desenvolupament de la seva tasca davant de situacions de separació o divorci, en interès dels infants.
- Organitzar tallers o programes de suport grupal psicoeducatiu adreçats a famílies en situació de separació o divorci.

- Impulsar campanyes adreçades a la ciutadania per sensibilitzar i conscienciar sobre la necessitat de preservar el benestar dels infants en els processos de separació o divorci
- Difondre i fomentar les pràctiques de dret col·laboratiu en l'abordatge de conflictes familiars en interès superior dels infants.

La incorporació de la perspectiva de gènere en l'abordatge de la conflictivitat familiar

- Fomentar l'ús de terminologia objectiva i neutral per part de serveis, òrgans o operadors jurídics que descriu que les obligacions de guarda corresponen al progenitor que en cada moment tingui els infants, d'acord amb el Codi civil de Catalunya.
- Superar la confusió entre el que suposa el repartiment dels dies i períodes d'estada i cures de l'infant (guarda o pla de relació) amb l'obligació de decidir conjuntament sobre qualsevol aspecte transcendent en la vida i desenvolupament dels infants (responsabilitat parental).
- Incrementar la formació en igualtat de gènere dels serveis tècnics i dels operadors jurídics que coneixen de conflictes parentals.
- Promoure que en la redacció de documents tècnics o jurídics s'evitin avaluacions o usos discriminatoris del llenguatge i que es garanteixi la perspectiva d'infància.
- Revisar els processos de treball dels equips i facilitar espais de supervisió de casos per analitzar la seva actuació des de la transversalitat de gènere.

La mediació: instrument que cal consolidar per avançar en la cultura del diàleg

- Promoure la derivació a mediació per part dels operadors jurídics per a la resolució dels conflictes, de manera que es puguin abordar des d'una perspectiva col·laborativa en interès dels infants.
- Continuar empenent accions divulgatives, jornades i campanyes de difusió per donar a conèixer la mediació entre la ciutadania i ampliar-ne l'ús, tot generant i difonent progressivament l'anomenada cultura del diàleg.
- Implicar les universitats en l'aprenentatge obligatori de la mediació en els currículums de les carreres universitàries relacionades amb l'atenció directa o indirecta de famílies i infants.
- Instaurar serveis de supervisió tècnica de les mediacions dutes a terme per avançar en el desenvolupament d'aquest instrument amb garanties de qualitat i especialització tècnica per contribuir a prestigiar-la, i fer estudis de recerca sobre la metodologia emprada en cadascuna de les mediacions dutes a terme a fi de valorar si cal la introducció de millores.
- Fer jornades de difusió i formació en mediació adreçades especialment a operadors jurídics i a serveis socials, Mossos d'Esquadra, Guàrdia Urbana, EAIA, CSMIJ, DGAIA, CAP, escoles i altres serveis que atenen infants directament o que prenen decisions que poden afectar-los.

- Facilitar canals de derivació a mediació des dels diferents serveis que atenen la família en centres de mediació del territori, a través de l'establiment de circuits o la signatura de convenis de col·laboració.
- Potenciar la gestió emocional i la mediació en l'àmbit escolar.

La coordinació de parentalitat: una figura que cal desenvolupar

- El Centre de Mediació de Dret Privat ha de continuar avançant en el model complementari de la coordinació de parentalitat per a l'abordatge de l'alta conflictivitat parental, en benefici dels infants i adolescents menors d'edat.
- Els poders públics han de continuar reflexionant sobre la necessitat d'oferir instruments de suport intensiu i seguiment familiar de les mesures establertes per resolució judicial, de manera que es garanteixi que les necessitats físiques, afectives, psicològiques i emocionals dels infants i adolescents afectats es cobreixen per assegurar el seu correcte desenvolupament i el respecte als seus drets.
- Perquè la figura del coordinador de parentalitat es pugui expandir, cal una definició legal de la figura, i regular-ne les funcions, els àmbits, les condicions d'actuació, el perfil, els requisits i les tarifes.

Cap a l'exercici d'una coparentalitat positiva

- Impulsar l'educació emocional a les escoles i als instituts reforçant la formació continuada del professorat i oferir, el Departament d'Educació, continguts de qualitat perquè l'educació emocional s'incorpori en la programació en tota l'etapa educativa.
- Impulsar que els equips directius i educatius dels centres escolars rebin formació específica per incorporar la perspectiva de gènere a l'acció educativa, prevenir i gestionar comportaments i actituds discriminatoris.
- Fomentar la implementació de formacions específiques als centres educatius perquè són el marc idoni on implementar estratègies de diàleg, instruments de respecte a la diversitat (d'opinions, de gènere, d'orientació sexual, d'origen, etc.) i eines de prevenció de les conductes d'odi i de discriminació, i també resolució de conflictes a través de programes de mediació escolar.
- Continuar desenvolupant programes de suport a les famílies destinats a enfortir les seves capacitats per exercir una coparentalitat positiva, fer seguiment dels seus resultats i avançar en les millores que resultin necessàries.
- Continuar oferint accions d'aprenentatge, debats, materials educatius o audiovisuals per formar els professionals que atenen famílies i instar-los a la reflexió sobre la parentalitat compartida i acompanyada, rescatant i intercanviant bones praxis, i apostant pel disseny i la implantació de projectes innovadors en aquest sentit.
- Fer que qualsevol servei d'àmbit públic o privat que atén famílies i infants aposti decididament per promoure la parentalitat positiva.
- Millorar la coordinació interadministrativa i el treball en xarxa destinat a emprendre accions homogènies des de diferents serveis per fomentar en la mateixa línia l'exercici de la parentalitat positiva de les famílies ateses.

- Promoure l'ensenyament a l'alumnat d'escoles i instituts sobre els drets dels infants.

La importància del pla de parentalitat i de remetre els progenitors a mediació en cas de conflicte

- Fomentar entre els operadors jurídics la concreció de plans de parentalitat que s'adeqüin amb detall a les particularitats de cada situació familiar i s'anticipin a la regulació de possibles supòsits que es poden generar en relació amb la guarda, la cura i l'educació dels infants.
- Fomentar entre els operadors jurídics que els plans de parentalitat remetin els progenitors de manera expressa a mediació davant de discrepàncies que puguin sorgir a l'hora d'aplicar-lo.

F. AFECTACIÓ DEL DRET DELS INFANTS A MANTENIR RELACIONS PERSONALS I CONTACTE DIRECTE AMB UN PROGENITOR O AMBDÓS DE MANERA REGULAR DURANT L'ESTAT D'ALARMA DECRETAT PER GESTIONAR LA CRISI SANITÀRIA DE LA COVID-19

- Adoptar mesures per habilitar mitjans alternatius telemàtics en els serveis tècnics de punt de trobada a fi de garantir el dret de relació dels infants amb el progenitor i/o progenitors amb qui no convisquin, adequant cada situació a les particularitats familiars, d'acord amb l'interès superior de l'infant.
- Implementar mesures telemàtiques per facilitar l'accés de progenitors en conflicte a programes de mediació d'arreu del territori.
- Avançar en el disseny d'una política pública integral que fomenti la resolució alternativa de conflictes i incorpori la mediació i/o altres sistemes ADR de manera transversal en els diferents àmbits d'actuació pública, en especial en l'àmbit d'infància i família, a fi de preservar els infants de la conflictivitat entre adults i posar els seus interessos en el centre de les decisions que els afectin.

